

ФУНДАМЕНТАЛІЗАЦІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ФОРМУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ НАВИЧОК

Статтю присвячено педагогічному аналізу зарубіжного досвіду формування підприємницьких навичок у студентів вищих економічних навчальних закладах з огляду на можливість впровадження його елементів у процес фундаменталізації національної вищої економічної освіти. У статті звернуто увагу на найефективніші освітні системи, що пропонують економічну професійну підготовку, які діють у Австрії, Німеччині, Франції, Італія, Великій Британії, країнах Скандинавії, і безумовно, США та Канаді. Водночас, зазначено, що цікавим для наслідування й показовими в контексті збереження національного менталітету й вікових культурних традицій є системи професійної освіти країн Сходу – Японії, Китаю та В'єтнаму. Базуючись на даних емпіричного дослідження було виявлено, що сучасна європейська вища школа поступово переходить до такої освітньої моделі, за якої всі відповідні завдання й навчальні компоненти інтегруються в «трикутнику знань» з елементами системи «освіта–дослідження–інновації», тимчасом як країни Сходу, адаптуючи провідні європейські та американські моделі як вищої освіти загалом, так і бізнес-освіти зокрема, враховують вікові суспільні традиції і демонструють приклад оптимальної системи формування професійного саморозвитку майбутнього фахівця-економіста.

Ключові слова: економічна освіта, фундаменталізація економічної освіти, зарубіжний досвід, формування підприємницьких навичок, бізнес-освіта.

Постановка проблеми та її актуальність. Економічна освіта на сучасному етапі розвитку України визначається завданнями переходу до демократичної і правової держави, ринкової економіки, необхідності наближення її до світових тенденцій економічного і суспільного розвитку. Зазначене актуалізує проблему фундаменталізації економічної освіти через впровадження у навчально-виховний процес вищих економічних навчальних закладів певної системи, що забезпечила би незворотність зусиль [4]. У зазначеному контексті доцільним є вивчення досвіду формування професійно важливих якостей, моделі конкурентоспроможного фахівця й систем якісної професійної освіти економічно розвинені країн світу. Принагідно, до найбільш ефективних освітніх систем, що пропонують економічну професійну підготовку, належать створені в Австрії, Німеччині, Франції, Італії, Великій Британії, Країнах Скандинавії, і безумовно, у США та Канаді. Водночас, не менш цікавими для наслідування й показовими в контексті збереження національного менталітету й вікових культурних традицій є системи професійної освіти Країн Сходу – Японії, Китаю. Неабиякий інтерес викликає досвід країн із перехідною економікою, зокрема В'єтнаму.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема підготовки фахівців економічного профілю у контексті глобалізаційних та інтеграційних процесів розглядалася такими вітчизняними науковцями, як В. Базілевич, В. Бобров, К. Беркита, А. Бутинець, М. Вачевський, М. Владика, М. Волошинова, А. Лігоцький, Ю. Лігум, Н. Ничкало, Т. Оболенська, О. Падалка, Т. Поясок, О. Романовський, Л. ТОВАЖНЯКІВСЬКИЙ, І. Ходикіна та ін. Вивченню досвіду тенденцій світової спільноти, вищої освіти та економічної освіти у вищій школі в умовах глобалізації присвячено дослідження зарубіжних дослідників, а саме: Ф. Альтбаха, Й. Буцко, Т. Каткова, Ф. Кернкроса, Л. Клайна, С. Курбатова, С. Мендоловіца, Й. Малаха, Г. Матукова, П. Мігока, Т. Монахана, Е. Ласло, Б. Плесковича, П. Скотта, Е. Тоффлера, Ф. Фукуями, Н. Хілі. На проблеми розвитку професійної компетентності у системі професійної підготовки педагогів та освіти спрямовано педагогічні дослідження О. Гури, Л. Лісіної, А. Маркової, О. Олексюк, О. Руденко. Розвиток підприємницьких навичок засобами імітаційних ігор (симуляцій), бізнес-інкубаторами з метою формування професійної компетентності, зокрема, підприємницьких навичок, також привертає увагу науковців України та різних країн світу. Ефективність застосування ігрових методів, зарубіжний досвід та практику роботи бізнес-інкубаторів для формування професійних навичок, й зокрема, підприємницьких навичок, як ресурс фундаменталізації вищої економічної освіти досліджували Г. Матукова, Г. Гагаш, Ф. Дітріх, Л. Істоміна, М. Пааль.

Враховуючи актуальність вищезазначеної проблеми ми визначили таке **завдання** цього дослідження: здійснити педагогічний аналіз зарубіжного досвіду формування підприємницьких

навичок у студентів вищих економічних навчальних закладів.

Викладення основного матеріалу дослідження. Економічна освіта, а згодом і введення до неї підприємницької та управлінської складових, за оцінкою Л. Євенка, зародилася скоріше в Європі, аніж в Америці. Першими навчальними закладами, які ставили за мету підготовку кадрів для господарської діяльності, були комерційні школи (*ecoles de commerce*), що з'явилися в середині XIX ст. у Франції часів Третьої республіки. Р. Локк присвятив цій події книгу «Кінець практичної людини», позначивши її як віху, з якої фактично почалася професійна бізнес-освіта [1].

Австрія є першою країною, яка активно впровадила в життя систему «професіоналізації» вищої освіти. Т. Каткова, досліджуючи це питання, зазначає, що вища школа Австрії сьогодні зорієнтована на розвиток у майбутніх спеціалістів: пізнавальних і загальних інтелектуальних здібностей, загальної ерудиції, соціальних та особистісних якостей – пунктуальності, працездатності, акуратності, гнучкості, самостійності, почуття обов'язку, лояльності, урахування інтересів підприємства, здібностей вести переговори, встановлювати контакти, приймати рішення [2].

Традиційна німецька система економічної освіти значно зорієнтована на вивчення науки, проте містить і помітний практичний компонент. Загалом по країні близько 50 % від загальної чисельності студентів вивчають бізнес, навчаючись за спеціальностями «Наука бізнесу» або «Економіка», що відбиває напрямок підприємницького напряму освіти. Методика викладання економічних дисциплін в університетах Німеччини й Австрії має низку особливостей, що передбачає введення: системи суміжних дисциплін і, як наслідок, здобуття студентом комплексних фахових знань; індивідуальних і групових тренінгів із метою відпрацювання знань і вмінь виконувати окремі економічні функції; проміжних іспитів, до яких допускаються студенти з достатнім обсягом знань за окремими вузловими блоками; як наслідок – для окремих студентів збільшуються терміни закінчення курсу навчання; системи проблемних завдань і кейсів.

Для системи вищої освіти Великої Британії характерний ґрунтовний підхід до організації навчальних занять. Тут використовується великий арсенал різноманітних дидактичних засобів, що спираються на ідеї алгоритмізації навчання й кредитно-модульні технології. Значного поширення набули так звані навчальні пакети, які містять навчальні посібники, книги-зошити для індивідуальних занять, побудовані за модульним принципом із урахуванням різного рівня підготовки студентів.

Бізнес-освіта у Великої Британії наближена до американської моделі, хоча її варто вважати «змішаною» у зв'язку з поєднанням британських освітніх традицій і сучасних американізованих нововведень [2]. Бізнес-освіта у Великій Британії переважно орієнтується на вечірні й особливо заочні програми типу MBA. 80 % усіх випускників MBA (а їх, за даними Л. Євенка, на сьогодні в Британії близько 30 тис. осіб) навчалися без відриву від виробництва, а серед «майстрів», що здобули освіту очно, на цей час дуже велика частка іноземців (понад $\frac{2}{3}$). Розповсюдженими є «модульні» програми, із якими, власне кажучи, й ідентифікується поняття «Executive MBA», у межах яких навчання значною мірою ґрунтується на поєднанні теорії з виконанням прикладних проектів на робочому місці [2].

Цікавим видається досвід Франції у запровадженні професіоналізації вищої освіти. В основу організації університетів покладено сукупність механізмів, які покликані забезпечити працевлаштування студентської молоді, причому не після закінчення, а безпосередньо в ході навчання. Для впровадження професіоналізації до університетської освіти у Франції в 1999 р. було створено професійні ліцензії як еквівалент традиційних ліцензій. Головною метою їх запровадження стала адаптація університетських знань до вимог ринку праці, полегшення працевлаштування випускникам, досягнення балансу між спеціальними видами підготовки, пов'язаними з потребами підприємств, і загальною підготовкою, яка гарантує компетенції розвитку протягом усієї кар'єри, наближення університетської підготовки до виробництва. Для отримання такого диплома студент повинен пройти стажування на підприємстві, працюючи безкоштовно.

Система вищої освіти Італії складається з двох секторів: університетський і неуніверситетський, причому перший є найрозвиненішим як за кількістю курсів, дисциплін і напрямів, так і за рівнями й типами відповідних освітньо-кваліфікаційних рівнів. Кращими університетами, де можна здобути економічну освіту, вважаються Приватна Європейська школа економіки й Школа менеджменту.

В Італії держава повністю усунулася від будь-якої участі в організації шкіл бізнесу. Такі школи почали утворюватися в Італії під впливом інтенсивного вивчення американського досвіду в 1960-х–1970-х роках.

Серед скандинавських країн Фінляндія посідає особливе місце: здобутки цієї країни значні

й досягнуті завдяки соціально-економічній моделі професійного простору. Особливостями вищої освіти фінського населення є дотримання престижу інноваційної діяльності, престижу професійної освіти, а також готовності до постійного самовдосконалення. Характерною рисою професійної вищої освіти Фінляндії є тісний зв'язок науково-дослідної роботи з навчанням завдяки великій кількості лабораторій. Вища професійна освіта має тенденцію максимального наближення до умов виробництва. Викладання ведеться відповідно до принципу активізації пізнавальної діяльності, формування навичок самостійної роботи, міждисциплінарної співпраці. У період навчання широко застосовується метод проблемного навчання, що передбачає самостійну працю студентів у невеликих групах над проектами, поряд з іншими видами занять – лекціями, лабораторними заняттями, семінарами. Великого значення набуває орієнтація на навчання в аспекті інноваційних технологій, формування нової системи вищої освіти, що є принципово важливим для вирішення завдань розвитку економіки країни; проводяться наукові пошуки, у ході яких народжуються новітні методи освіти: асоціативний, «штучний інтелект», метод прецеденту, навчання за допомогою телеконференцій тощо [6].

В. Євтушевський на підставі аналізу навчальних програм університетів Європи окреслює новітні шляхи вдосконалення навчального процесу з економічних дисциплін, а саме:

- періодичний перегляд напрямів підготовки фахівців відповідно до потреб розвитку ринку й галузей економіки;
- тенденція лишати обов'язковими для вивчення основні – базові економічні дисципліни;
- розробка навчальних програм, що забезпечують рівень підготовки спеціалістів, необхідних і для сучасного, і для перспективного економічного розвитку держави;
- визначення логічної структури й послідовності вивчення запланованих дисциплін, запровадження міждисциплінарного підходу [4].

Особливостями вищої економічної освіти в високорозвинених країнах Американського континенту є певна відособленість, інші підходи до розробки економічних стратегій розвитку суспільства, відмінні моделі управління в освітній галузі. Професійній освіті Канади вдалося виробити критерії якості підготовки фахівців із багатьох професій і розвинути високоефективну систему професійної освіти. Канада сьогодні є лідером у галузі дистанційної освіти, запровадженні різних курсів через систему Інтернет, тому канадський диплом можна одержати, навчаючись за допомогою листування, не покидаючи своєї країни. Система освіти Канади орієнтується на гуманістичні цінності [5].

Для США характерне широкомасштабне запровадження бізнес-освіти. Досліджуючи питання розвитку освіти в галузі економіки й бізнесу, Дж. Зіммерман зазначив вимоги до побудови освітніх програм, зокрема їх відповідність потребам економіки й бізнесу в США, суспільства й кожного громадянина [6]. Важливість гуманітарної підготовки підприємців-бізнесменів підкреслював ще Ч. Елліот (президент Гарварду в 1890 р.), він стверджував, що «...гуманітарна підготовка сприяє розвитку почуття справедливості, боргу й честі» [7].

Бізнес-освіта бере початок з Гарвардської бізнес-школи, що, заснована в 1908 р., стала першим університетом, який присуджує ступінь MBA. Harvard запровадила ще одну новинку, виявивши, що для бізнес-програм немає підручників. Викладачі говорили з провідними практикуючими експертами з економіки й записували все, що вони розповідали про свій досвід, потім давали читати ці записи студентам і пропонували, як вчинити в тому чи іншому випадку. Так з'явився метод «кейсів», що є одним із найпопулярніших методів навчання в бізнес-школах. [5]. Досліджуючи проблему бізнес-освіти в різних країнах, можна визначити, що кожна американська бізнес-школа культивує свою унікальність. Заняття в бізнес-школі йдуть як бізнес.

Гаслом Стенфордського університету є «збалансована перевага». Ця стратегія проявляється в усьому: в курсах, що включають і теорію, і практичний досвід; у викладацькому складі, який має поєднувати педагогічну майстерність з лідерством у наукових дослідженнях. Одним із багатьох методів навчання є груповий проект та проведення досліджень для міських компаній.

У Стенфорді використовують як ситуаційний метод, так і лекційну форму навчання. С. Сілбігер, досліджуючи навчальні програми MBA американських бізнес-шкіл, дійшов висновку, що школи пропонують одні й ті самі дисципліни під різними назвами. Учений виокремив дев'ять дисциплін, які становлять базис знань за магістерським курсом економічного напрямку: маркетинг; ділова етика; бухгалтерський облік; організаційна поведінка; кількісні методи аналізу господарської діяльності; фінансова справа; управління операціями; економіка; стратегія.

Загальна організація навчання в бізнес-школах відбувається за предметною системою, де поняття «академічна група» не існує, адже кожен навчається відповідно до власної програми, самостійно обираючи комплекс дисциплін, а також режим присутності на заняттях. При цьому

навчальні плани широко комбінуються, студенти можуть навчатися як зранку, так й у вечірній час, у вихідні, а також робити перерву в навчанні на деякий час [2]. Така академічна мобільність зумовлена гуманістичним підходом до організації навчального процесу, характерним для США загалом. Освіта в США дістала назву «підприємницької», адже віддзеркалює підприємницький характер американського суспільства. О. Романовський, вивчаючи систему освіти США, зазначає, що «студенти Америки витрачають часу менше на навчання у два рази, ніж студенти Європи або Японії», вони використовують набагато менше часу на академічні заняття, але мають можливість працювати практично, набуваючи певні навички; у Європі відводиться набагато більше часу самосітній та індивідуальній роботі студентів, ніж у США.

Сучасна бізнес-освіта США спрямована на формування в молоді потреби до систематичного самовдосконалення, неперервної самостійної освіти. Тому головним завданням педагогів є навчання студентів методам самоосвіти, прищеплення бажання постійно вдосконалюватися, підвищувати свій професійний рівень протягом усього життя. Нові педагогічні пріоритети системи вищої економічної освіти, а також темпи науково-технічного розвитку США сприяли впровадженню в педагогіку випереджальної освіти. Навчальний процес відбувається не тільки традиційним академічним способом, але й дистанційно.

Отже, проаналізувавши дві системи вищої економічної освіти, що перебувають на одному материка й представляють систему цінностей двох високорозвинених держав, доходимо висновку, що в Канаді існує чітке державне регулювання змісту вищої освіти. Вища освіта в США має підприємницький характер, віддзеркалюючи ментальність американського суспільства.

На відміну від країн Європи, в країнах Сходу були й залишаються у сфері освіти й бізнесу досить сильними національні традиції, коріння сягає своєрідного менталітету. З-поміж країн, які в останні роки пов'язують із системою освіти свої разючі успіхи в соціальному, економічному, політичному житті, центральне місце посідає Японія. Ця особливість полягає в значній централізації управління освітою, сильному впливі держави на всі аспекти освітнього життя, незважаючи на досить розвинутий приватний освітній сектор.

Характерною рисою організації навчального процесу в японських університетах є чіткий розподіл на загальнонаукові й спеціальні дисципліни. Перші два роки всі студенти здобувають загальноосвітню підготовку, вивчаючи загальнонаукові дисципліни. За перший дворічний період студенти одержують можливість глибше вникнути в суть обраної спеціальності, а викладачі – переконатися в правильності вибору студента, визначити його науковий потенціал. В останні два роки (5 семестрів) студенти вивчають обрану ними спеціальність.

У японських університетах, зокрема, такому, як Міжнародний японський університет (International University of Japan), курси дисциплін читають англійською і японською мовами. Студенти одержують інтенсивний теоретичний курс – фінанси, стратегічний менеджмент, логістика, маркетинг та інші. Поглиблення теоретичних знань відбувається за рахунок добре продуманої практичної частини. Унікальність японської бізнес-освіти полягає ще й у тому, що на курсі, як правило, навчається не більше 60 студентів, що дає змогу здійснювати підготовку індивідуально або в малих групах. Широко використовується case-study. Кожний студент за рік має вирішити близько 170 кейсів.

Сьогодні Китай із відсталої країни перетворився у велику державу з розвинутою економікою. Систему освіти Китаю часто кваліфікують як прагматичну й селективну. Китайські бізнес-школи орієнтуються на європейські стандарти й використовують західні технології, методики й навчальні матеріали. Програми MBA у Китаї призначені для того, щоб готувати майбутніх бізнес-лідерів, які знають і розуміють китайську специфіку ведення бізнесу. Навчальні програми розраховані на дво–трирічний термін, однак існують і короткострокові – від 17 місяців. Види навчання тут стандартні: очна, вечірня, заочна, дистанційна, а також executive MBA – для керівників вищої ланки. Як і в бізнес-школах інших країн, для того, щоб стати слухачем програми MBA, претендента повинен мати мінімум 2–3 роки виробничого стажу. Спеціалізації, які пропонуються в Китаї, найрізноматніші і, як правило, подібні до інших країн. Проте кожна бізнес-програма містить обов'язкові дисципліни («Управління людськими ресурсами», «Стратегічний маркетинг», «Міжнародний бізнес»), а також передбачає знайомство з теорією марксизму й історією управління в стародавньому Китаї [7].

У 2005 р. у В'єтнамі було затверджено проект оновлення системи вищої освіти, де головними напрямками визначено: вдосконалення системи управління ВЗО; уникнення різниці між штатними й позаштатними викладачами; здійснення більш ретельних заходів щодо присвоєння наукових звань; розширення чисельності набору абітурієнтів в університети із подальшим їх

відрахуванням за необхідності за результатами успішності (при відрахуванні студент має право на одержання сертифікатів на відповідні кредити); імпорт іноземних навчальних програм і викладання іноземними мовами; створення іноземних університетів на базі іноземного капіталу [7].

Висновки. На основі всього викладеного можна зробити висновки, що на сучасному етапі європейська вища економічна школа орієнтується на підготовку кадрів широкого профілю за рахунок фундаменталізації вищої освіти в цілому і професійної підготовки спеціалістів зокрема. Країни Європи, започатковуючи Болонський процес, не тільки мали на меті створення структури й втілення визначених принципів, але й враховували історично сформовані погляди на сутність і особливості європейської університетської освіти, необхідність чіткішої орієнтації на запити ринку праці. Це зумовлює раціональніший розподіл загальнонаукових і загальнопрофесійних та спеціальних дисциплін і напрямів практичної підготовки.

Характерною рисою вищої освіти Європи останніх десятиріч, зазначає О. Маклакова, є значне розширення й поглиблення міждисциплінарної спеціалізації за рахунок створення нових напрямів і широкого вибору факультативних дисциплін. У деяких вищих студенти вивчають на вибір до 50 % навчальних предметів. Зростає кількість фахівців міждисциплінарного профілю: останніми роками їхній випуск підвищився майже вдвічі. Це природна реакція на вимоги ринку праці: сьогодні в професійній діяльності доводиться зіштовхуватися зі складними багатоплановими проблемами. На цей момент університети одержують субсидії від корпорацій на дослідження й підготовку спеціальних програм із певної тематики, створення відповідної технічної бази. Для сучасного випускника необхідно володіти основами соціології й психології, етики, філософії життєвих переваг і знаннями в галузі міжкультурної комунікації. Тому нині студенти економічних факультетів британських університетів вивчають не тільки виробництво, фінанси, трудові відносини, кадрову політику, сферу обігу, економічний аналіз діяльності, теорію прийняття рішень, маркетинг, але й багато предметів, що мають міждисциплінарний характер.

Сучасна європейська вища школа поступово переходить до такої освітньої моделі, за якої всі відповідні завдання й навчальні компоненти інтегруються в «трикутнику знань» з елементами системи «освіта–дослідження–інновації». У європейському просторі спостерігається формування гуманістичної моделі фахівця нового тину, якому притаманні світоглядні орієнтири, гнучке соціальне мислення, інноваційне бачення сучасної наукової картини світу. Значно посилюється взаємозалежність та взаємовплив гуманітарної сфери з економікою, політикою, соціальними відносинами. Новими цілями й завданнями вона поєднує різні сфери й сектори соціуму та значно збагачує їх. Такий простір стає своєрідним індикатором наукового, культурного, освітнього, інноваційного рівня країни.

Країни Сходу, попри значні спільності в менталітеті, завдяки різному економічному суспільному становищу, мають різні підходи до формування системи економічної й бізнес-освіти. Наслідуючи провідні європейські та американські моделі як вищої освіти загалом, так і бізнес-освіти зокрема, ці країни, ґрунтуючись на вікових суспільних традиціях, продемонстрували приклад оптимальної системи формування професійного саморозвитку майбутнього фахівця-економіста. У такий спосіб значно збагатили світову практику в річці формування й нарощування освітнього потенціалу, створення ефективних і водночас економічних програм професійної підготовки, привабливих для іноземних студентів та інвестицій.

Варто також додати, що формування підприємницьких навичок у вищих економічних навчальних закладах можна, у певному сенсі, вважати передумовою економічного успіху розвинених країн, що спонукає нас враховувати такий зарубіжний досвід для фундаменталізації національної вищої економічної освіти.

Перспективною подальших досліджень, на нашу думку, є методологія формування підприємницьких навичок у закордонних вищих економічних навчальних закладах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Евенко Л. И.* Модели бизнес-образования в западных странах / Л. И. Евенко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.management.com.ua/be/be031.html
2. Зязюн І. А. Педагогічна майстерність : монографія / І. А. Зязюн. – К. : Вища школа, 2004. – 422 с.
3. *Євтушевський В.* Економічна освіта у вищій школі: здобутки та проблеми формування / В. Євтушевський // Вища освіта України. – 2002. – № 2. – С. 86 – 90.
4. *Казанцев С. Я.* Дидактические основы фундаментализации обучения в системе высшего образования : [монографія] / С. Я. Казанцев. – Казань : изд-во Казанс. гос. ун-та, 2000. – 138 с.

5. Матукова Г. І. Теоретико-методологічні засади розвитку підприємницької компетентності у майбутніх фахівців економічного профілю : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 / Г. І. Матукова, 2014 р.

6. Zimmerman J. L. Can American business schools survive? / J. L. Zimmerman // The Bradley Policy Research Center Working Paper. – 2001. – 5 September [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://papers.ssrn.com/abstract=283112>.

7. Chew B. Blending Liberal Arts and Business Education / B. Chew, C. McInnis-Bowers // Liberal Education. – 2004. – Winter [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://goo.gl/2ZXX2h>

О. Н. Ножовник

ФУНДАМЕНТАЛИЗАЦИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ: ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ ФОРМИРОВАНИЯ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКИХ НАВЫКОВ

***Резюме.** Статья посвящена педагогическому анализу зарубежного опыта формирования предпринимательских навыков у студентов высших экономических учебных заведений с учетом возможности внедрения его элементов в процесс фундаментализации национального высшего экономического образования. В статье обращается внимание на наиболее эффективные образовательные системы, которые предлагают экономическую подготовку, действующие в таких странах, как: Австрия, Германия, Франция, Италия, Великобритания, страны Скандинавии, и безусловно, США и Канада. В то же время отмечено, что интересными для адаптации и показательными в контексте сохранения национального менталитета и вековых культурных традиций являются системы профессионального образования стран Востока – Японии, Китая и Вьетнама. Основываясь на данных эмпирического исследования было определено, что современная европейская высшая школа постепенно переходит к такой образовательной модели, при которой все соответствующие задачи и учебные компоненты интегрируются в «треугольнике знаний» с элементами системы «образование–исследование–инновации», в то же время страны Востока, адаптируя ведущие европейские и американские модели как высшего образования в целом, так и бизнес-образования в частности, учитывают вековые социальные традиции и демонстрируют пример оптимальной системы формирования профессионального саморазвития будущего специалиста-экономиста.*

***Ключевые слова:** экономическое образование, фундаментализация экономического образования, зарубежный опыт, формирование предпринимательских навыков, бизнес-образование.*

O. Nozhovnik

FUNDAMENTALISATION OF ECONOMIC EDUCATION: FOREIGN EXPERIENCE IN FORMATION OF ENTREPRENEURIAL SKILLS

***Summary.** The article is dedicated to pedagogical analysis of foreign experience in forming entrepreneurial skills in the students of higher economic institutions given the opportunity to implement its elements into the process of fundamentalisation of national higher economic education. The article draws attention to the most effective educational systems, offering economic vocational training, such as Austria, Germany, France, Italy, Great Britain, Scandinavia, and certainly the United States and Canada. At the same time, it has been noted that an interesting and revealing in the context of preserving national mentality and time-honoured cultural traditions of vocational education is the East region countries – Japan, China and Vietnam. Having based on the empirical research data, there has been found that modern European higher education is gradually being transformed into an educational model in which all relevant tasks and educational components are integrated into the «knowledge triangle» with elements of «education – research –innovation», at the same time the East region countries, adapting the leading European and American models of both higher education in general and business education in particular, take into account time-honoured social traditions and show an example of an optimal system of the professional self-development of the future specialist-economist.*

***Keywords:** economic education, fundamentalisation of economic education, foreign experience, the formation of entrepreneurial skills, business education.*